

การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม
และการดำเนินชีวิตในสังคมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

**The Learning Management in Accordance with the Threefold
Training Principles in the Civil Duty, Culture and Social
Living Contents of Teachers in Schools under the Office of
Secondary Education Service Area 25**

พระธีระยุทธ อานนทมุณี (ทัศน์จันดา),

วิทยา ทองดี และสมควร นามสีฐาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phra Thirayut Anandamuni (Thatchanda),

Vitthaya Thongdee and Somkuan Namseethan

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author, Email: teerayoot90@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ เพื่อเปรียบเทียบ และศึกษา
แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการ
ดำเนินชีวิตในสังคมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 25 เป็นวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่ม
ตัวอย่าง เป็นครูผู้สอน จำนวน 76 คน เทียบสัดส่วนตารางของ Krejcie and Morgan
เครื่องมือที่ใช้การวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
คือค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (%) และค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
การหาค่าค่าความถี่และค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการวิเคราะห์ความ
แปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of variance: f-Test) และทดสอบความ
แตกต่างรายคู่ใช้การทดสอบโดยใช้วิธีเชฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison)

วันที่รับบทความ: 19 มกราคม 2563; วันที่แก้ไขบทความ: 22 กุมภาพันธ์ 2563; วันที่ตอบรับบทความ: 25 กุมภาพันธ์ 2563

Received: January 19, 2020; Revised: February 22, 2020; Accepted: February 25, 2020

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ด้านศีล ด้านสมาธิ ด้านปัญญา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญาตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาโดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมากไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ด้านศีล คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ ให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต และสอนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 การปลูกฝังส่งเสริมให้นักเรียนรู้ผลกระทบในแง่ลบต่างๆ ของการมีความสุจริตทั้งทางกาย วาจา และทางใจด้านสมาธิ คือ ฝึกสมาธิเดินจงกรม และปลูกฝังคุณธรรม โดยครูและนักเรียน แลกเปลี่ยนการเล่าเรื่องนิทานคุณธรรม ข้อคิดต่างๆที่ได้รับ จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนทุกระดับชั้นด้านปัญญา คือ จัดให้มีการเข้าค่ายปฏิบัติธรรมพัฒนาจิต โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทุกปี ทุกรุ่น เป็นเวลา 4 คืน 5 วัน ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรมเวฬุวัน จังหวัดขอนแก่น ฝึกให้รู้จักคิด โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา จัดกิจกรรมอบรมหรือกิจกรรมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริงให้นักเรียนเกิดปัญญาแนะนำพัฒนาความรู้ความสามารถ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; หลักไตรสิกขา; ครู

Abstracts

The objectives of this research were: to study the conditions, to compare and study the ways to develop the learning management in accordance with the threefold training principles in the civil duty, culture and social living contents of teachers in schools under the Office of Secondary Education Service Area 25. This study was conducted by means of the quantitative research. The samples in this study were 76 teachers in the research area, selected based on the method of Krejcie & Morgan. The tools used to collect the data were questionnaires and interview forms. The statistics

used in the data analysis were: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, One Way ANOVA, f-test, Scheffe's Post hoc comparison.

The research results were as follows: The learning management in accordance with the threefold training principles in the civil duty, culture and social living contents of teachers in schools under the Office of Secondary Education Service Area 25 in overall and in studied aspects: precepts, meditation and wisdom was rated at a high level of practice.

The comparison results of the learning management in accordance with the threefold training principle in the civil duty, culture and social living contents of teachers in schools under the Office of Secondary Education Service Area 25 showed its high level of practice with indifference at the statistical significance level of .05; which denied the set hypothesis. Classified by the samples' work experiences, the statistical significance difference was seen at the level of .05 which accepted the prior set hypothesis.

The ways to develop the learning management in accordance with the threefold training principle in the civil duty, culture and social living contents of teachers in schools under the Office of Secondary Education Service Area 25 are that in the aspect of precept, there should be organizing of learning activities for students to have public mind, let students be honest and teach them to practice according to the 5 precepts, cultivate and encourage students to know the effects in various aspects of honesty physically, verbally and mentally. In the aspect of meditation, there should be the practice of walking meditation and cultivation of morality by having teachers and students to exchange storytelling and moral stories, various comments received, organizing moral and ethical training activities for students of all levels. In terms of wisdom, there should be organizing of 4 nights and 5 days spiritual development camps for the forth high school students every year at the Dharma Weluwan Center, KhonKaen province to train them to think by using problem-solving thinking processes, organizing training activities or activities that focus on real practice for students to develop their intelligence, knowledge and ability kept up with the changes.

Keywords: The Learning Management; The Threefold, The Teachers

บทนำ

ปัญหาในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในบ้านเรา คือ ผู้สอนส่วนใหญ่สอนแบบบรรยายเนื้อหาตามหนังสือ ขาดเทคนิคและวิธีการสอนแบบใหม่ๆ ทำให้เด็กนักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือฝึกแก้ปัญหาในห้องเรียน ทำให้ไม่มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพราะเบื่อหน่ายต้องท่องจำทั้งในเนื้อหาวิชาที่หลากหลายหมวดสาขา และเนื้อหาสาระบางอย่างก็ไม่ได้นำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนจึงต้องปรับเปลี่ยน รูปแบบ เทคนิค

วิธีการเรียนการสอนใหม่ให้ทันกับยุคสมัย และจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการพัฒนาทั้งความคิด ความถนัด ความสนใจของแต่ละคน ครูต้องสอนวิธีแสวงหาความรู้มากกว่าสอนตัวความรู้ สอนการคิดมากกว่าสอนให้ท่องจำ เน้นผู้เรียนมากกว่าเน้นเนื้อหาวิชา เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ ตลอดชีวิต อันเป็นทักษะสำคัญของบุคคลในยุคศตวรรษที่ 21 (วิภาพรรณ พินลา และคณะ ,2561 : 28) การศึกษาให้แก่สังคมไทยโดยเฉพาะ เยาวชน และการศึกษาเริ่มต้นที่จะต้องให้ความสำคัญในเรื่อง ดูเป็นและฟังเป็น ซึ่งหมายถึง การรู้จักใช้อายตนะ หรือใช้อินทรีย์ให้ได้ ประโยชน์ไม่เกิดโทษ คือ ใช้ตาหูฟัง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส และกายสัมผัส ซึ่งถือว่าสำคัญมากในการพัฒนามนุษย์เบื้องต้น จัดอยู่ในหลักที่เรียกว่า อินทรีย์สังวร ซึ่งรวมอยู่ในชั้น ภาวนาคือ การพัฒนากาย หรือพัฒนาการทางกาย (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2537 : 35-37)การสอนให้รู้จักสอนตัวเองให้พ้นทุกข์และฝึกอบรมให้เป็นคนสมบูรณ์แบบ โดยปฏิบัติตามคุณธรรม 3 ประการ คือ ศีล สมาธิและปัญญา ปัญญา คือ ความรู้แจ้ง รอบรู้รู้เท่าทันสภาวะความเป็นจริง ผู้มีปัญญาเท่านั้นจะขจัดรากเหง้าของความทุกข์ได้โดยสิ้นเชิง และพระองค์ทรงมีพระปรีชาญาณสามารถเลือกใช้ วิธีสอนให้เหมาะสมกับบุคคลและชุมชน นอกจากนี้พระองค์ทรงมีกลวิธีในการสอน ในการอธิบาย ในการตอบปัญหาอย่างชาญฉลาด ชัดเจน ง่ายต่อการทำความเข้าใจและพระองค์ยังมีการเสริมแรงให้ผู้เรียนภาคภูมิใจในตนเอง เรียนด้วยความสบายใจ สร้างบรรยากาศในการเรียนให้ผู้เรียนอยากเรียนกระตือรือร้นที่จะเรียน จะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายในการสอนและพุทธวิธีต่างๆ ในการที่ทรงใช้สอนนั้นล้วนทะลอมไปสู่ปัญญาให้บุคคลประจักษ์แจ้งด้วยตนเองจนสามารถเป็นที่พึ่งแก่ตนได้

แนวทางการจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขานี้ ได้มีนักวิชาการ ให้ทัศนะไว้ ยกตัวอย่างเช่น ดร.พระมหาจรรยาสุทธิญาณ ซึ่งได้ให้ทัศนะว่า การศึกษาที่ถูกทางควรใช้ไตรสิกขาและอริยมรรค ซึ่งจะทำให้แนวคิดทางการศึกษาบรรลุเป้าหมายและเกิดความสำเร็จได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,2544 : 37) ควรนำแนวทางสู่ความสำเร็จ คือ ศีล สมาธิและปัญญา มาใช้เป็นยุทธศาสตร์การศึกษาโดยรวม ซึ่งครอบคลุม การพูด การกระทำและการคิด (สาโรช บัวศรี, 2544 : 89) และเมื่อไตรสิกขาเป็นหลักการการศึกษาที่สำคัญ ดังนั้น ภารกิจของสถานศึกษาก็คือการฝึกบุคคลครบทั้ง 3 ระดับ คือ ศีล สมาธิและปัญญา

ดังนั้น ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมองเห็นความสำคัญและมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในสาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการ

ดำเนินชีวิตในสังคม ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อเป็นแนวทางการเรียนรู้สู่ความสำเร็จตามหลัก ศิลปสมาธิ ปัญญา
ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม
และการดำเนินชีวิตในสังคมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 25
2. เพื่อเปรียบเทียบแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สารหน้าที่
พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำแนกตามระบบการศึกษา และ
ประสบการณ์ทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา
สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ (Quantitative & Qualitative Research) เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดย (mixed method) ผสมวิธี
ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey
Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้สัมภาษณ์เชิงลึก (In
depth Interview) กับข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เข้าด้วยกัน การจัดการเรียนรู้ตาม
หลักไตรสิกขาสารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ของครูใน
โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เครื่องมือที่ใช้การวิจัย
เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าความถี่
(Frequency), ค่าร้อยละ (%) และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การหาค่า
ค่าความถี่และค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน
ทางเดียว (One- Way Analysis of variance : f-Test) และทดสอบความแตกต่างรายคู่
ใช้การทดสอบโดยใช้วิธี เชฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison)

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จากจำนวน 5 โรงเรียน จำนวน 95 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยผู้วิจัย ได้เลือกจากครูผู้สอน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 95 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan

กลุ่มเป้าหมายในเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 4 คน รวมเป็นจำนวน 7 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodresearch) ซึ่งเครื่องมือในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารงานวิจัย และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) ของครูผู้สอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

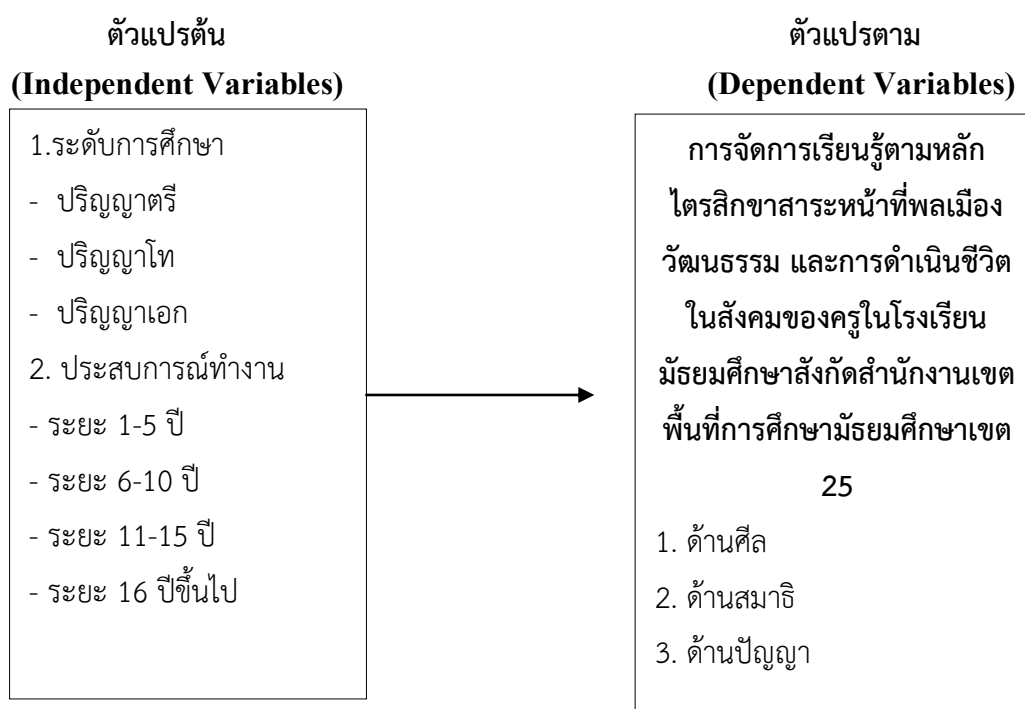
2. แปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งในภาพรวม รายด้านและรายข้อ

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็น จำแนกตาม ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ค่า และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F - test แบบ One-way ANOVA) เมื่อพบความมีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

4. วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารวรรณกรรมแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการบูรณา การการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ในสังคม โดยใช้สะสมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 26 ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ภาพรวม และรายด้านที่มีการปฏิบัติในระดับมาก โดยที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดด้านศีล โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ คือด้านที่ 1. ด้านศีล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมาคือ ด้านสมาธิ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) ส่วนต่ำสุดคือ ด้านปัญญาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้ ด้านการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษา ปริญญาโท (คิดเป็นร้อยละ 50.0) ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 47.4 และด้านการศึกษาปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 2.6 และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 16 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 59.2 ประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.8 ประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.8 และประสบการณ์ทำงาน 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.2

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาโดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมากไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ด้านศีล คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ ให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต และสอนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 การปลูกฝังส่งเสริมให้นักเรียนรู้ผลกระทบในแง่ลบต่างๆ ของการมีความสุจริตทั้งทางกาย วาจา และทางใจด้านสมาธิ คือ ฝึกสมาธิเดินจงกรม และปลูกฝังคุณธรรม โดยครูและนักเรียน แลกเปลี่ยนการเล่าเรื่องนิทานคุณธรรม ข้อคิดต่างๆ ที่ได้รับ จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนทุกระดับชั้นด้านปัญญา คือ จัดให้มีการเข้าค่ายปฏิบัติธรรมพัฒนาจิต โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทุกปี ทุกรุ่น เป็นเวลา 4 คืน 5 วัน ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรมเวฬุวัน จังหวัดขอนแก่น ฝึกให้รู้จักคิด โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา จัดกิจกรรมอบรมหรือกิจกรรมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริงให้นักเรียนเกิดปัญญาแนะนำให้พัฒนาความรู้

ความสามารถ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านศีล พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูส่งเสริมให้นักเรียนทำสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับ เรื่องหน้าที่พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ครูส่งเสริมให้นักเรียนรู้ทันสื่อข่าวสารบ้านเมืองทันเหตุการณ์การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย และครูส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้จากสื่ออย่างถูกต้องในการสื่อสารในเรื่องวัฒนธรรมอันดีงาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระจินดา สุขาโต (พราหมชาติ) (2561 : ก) ได้วิจัยเรื่อง สภาพการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติการและเพื่อศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ของครูสังคมศึกษาที่ จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์สอน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แนวทางเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนควรปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในการส่งเสริม โดยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้นักเรียนมีอารมณ์ที่สนุกสนานในการเรียนมากขึ้น ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเกี่ยวกับเนื้อหาการเรียนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น ควรมีการประเมินผลและพัฒนาการทางสารหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 และกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ กิจกรรมประกวดมารยาทไทย หรือ กิจกรรมจิตอาสาต่างๆ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีสารหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ประจำใจ และเป็นคนดีของสังคมสืบต่อไป

2. ด้านสมาธิ พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดเชิงการบูรณาการ เรื่องการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชาติ และครูจัดการเรียนสอนให้นักเรียนคิดเป็นกลุ่มในสภาพปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบัน เรื่องหน้าที่พลเมืองดีของสังคมตามรัฐธรรมนูญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพันธ์วัฒน์ ธรรมวาทโน (ภูมิรัง) (2561 : ก) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ด้านจริยธรรมของผู้เรียน ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ด้านจริยธรรมของนักเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติต่อการจัดการเรียนรู้ด้านจริยธรรมของนักเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านการจัดการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านการอบรมสั่งสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประสบการณ์ทำงานระยะไม่เกิน 5 ปี มีความคิดเห็นต่อระดับปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ด้านจริยธรรมของผู้เรียนน้อยกว่าประสบการณ์ทำงานระยะ 11 ปีขึ้นไป

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้านจริยธรรมของผู้เรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นพบว่า

4.1 ด้านการอบรมสั่งสอนต้องสั่งสอนให้นักเรียนมีความประพฤติที่ดี มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบ และส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีอย่างรอบด้าน คือ กาย ใจ ปัญญา อย่างสม่ำเสมอ ด้านการจัดกิจกรรมของ

โรงเรียนพบว่าต้องมีการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

3.3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียน พบว่าควรจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นสัดส่วน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนให้มากขึ้น จัดให้โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน และใช้พื้นที่ในโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ปฏิสัมพันธ์กับชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง บริเวณโรงเรียน และเขียนป้ายพุดรภาพิต ติดตามต้นไม้ เพื่อให้ให้นักเรียนได้อ่าน 3.4) ด้านการจัดการเรียนรู้พบว่าควรจัดการเรียนรู้มีหลากหลายรูปแบบ เช่น PBL (Problem Based Learning or Project Based Learning), การจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม (Head Hands Harts) เป็นต้น

5. ด้านปัญญา พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะแก้ปัญหา เรื่องหน้าที่ของพลเมืองดีตามรัฐธรรมนูญ และ ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะแก้ปัญหาคาความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุทัศน์ อาภาโร (อรุณมาลา) (2562 : ก) ได้ศึกษาเรื่อง การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้สะเต็มศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้สะเต็มศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะการแก้ปัญหา ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เปรียบเทียบการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้สะเต็มศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำแนกตาม อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดสถานศึกษา นั้น ครูมีความคิดเห็นต่อการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้สะเต็มศึกษา ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แนวทางการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้สะเต็มศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กนักเรียนเพื่อให้การเรียนรู้ด้วย

ตนเองเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามปัญหาที่ไม่เข้าใจและการปรับแผนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์ที่เป็นจริง สอนอย่างเป็นกันเองกับนักเรียนจะได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ ครูใช้สื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้มากที่สุด มีรูปแบบการสอนที่หลากหลาย ผลิตสื่อการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยและหลากหลายสามารถช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้นักเรียน ทำให้มีความสุขและไม่เบื่อหน่ายในการเรียน ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนมี ทักษะการคิด ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร เพื่อจะได้สอดคล้องในศตวรรษที่ 21 ยุคสังคมโลก 4.0

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปกำหนดเป็นนโยบายหรือแผนปฏิบัติให้สถานศึกษาต่าง ๆ ได้นำมาประยุกต์ใช้ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรและผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมคุณธรรม จริยธรรม วันสำคัญต่างๆในทางพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางในการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาในการจัดการเรียนการสอนในสาระอื่นๆ

2.2 ผู้สอนควรแนะนำแนวทางการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของครอบครัวสังคมโรงเรียนเคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับของสังคมเพื่อเป็นการเสริมสร้างพลเมืองที่ดีในสังคม

2.3 ผู้สอนควรแนะนำแนวทางการดูแลตนให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับสังคมหมู่คณะในสภาพสังคมที่แตกต่างทางด้านวัฒนธรรมความเชื่อที่มีความหลากหลาย แนะนำแนวทางให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุขโดยเคารพสิทธิผู้อื่นการตัดสินใจของคนอื่นและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสังคมได้ด้วยความสามารถ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาทัศนคติของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยใช้หลักศาสนา หรือหลักธรรมอื่น

เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน เป็นการสร้างพลเมืองที่สู่สังคม ของครูในโรงเรียน
มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

3.2 ควรมีการนำเอาหลักธรรมอื่นๆ ในทางพระพุทธศาสนา มาบูรณาการการ
จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม
เพื่อเปรียบเทียบให้ความแตกต่างและเหมือนกันอย่างไร

3.3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ควรส่งเสริมการอบรม
ครูเพื่อส่งเสริมเรื่องระเบียบวินัย และกฎ กติกาต่างๆ โดยประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนของ
พระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการตระหนักรับทบทวนหน้าที่ของครูผู้สอน

เอกสารอ้างอิง

- พระจินดา สุขำโต (พรมชาลี). (2561). *สภาพการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อเปรียบเทียบ
ระดับการปฏิบัติการและเพื่อศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา
สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร
4 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์.
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2537). *การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร :
บริษัท สหธรรมิกจำกัด.
- พระพันธ์วัฒน์ ฌมมาทตโน (ภูมิรัง). (2561). *การจัดการเรียนรู้ด้านจริยธรรมของผู้เรียน ใน
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
สอนสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระสุทัศน์ อาภาธโร (อรัญมาลา). (2562). *การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สาระหน้าที่
พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้สะเต็มศึกษาในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต การสอนสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.*

- วิภาพรรณ พินลา และคณะ. (2561). *การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21*.
กรุงเทพมหานคร: ซียูเคชั่นบุ๊ก.
- สาโรช บัวศรี. (2544). *ปรัชญาการศึกษาสำหรับประเทศไทย: จุดบรรจบระหว่างพุทธศาสนา
กับประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *พุทธธรรมนาการศึกษาได้อย่างไร*.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย.